

Εφετείο Αθηνών 3295/1976,

Πηγή: Ε.Ε.Δ. 35/76 σελ. 603, ΝοΒ 25/77 σελ. 388

Περίληψη: Εργατικόν ατύχημα αλλοδαπού ναυτολογηθέντος εις πλοίον υπό Ελληνικήν σημαίαν. - Εν περιπτώσει θανάτου τούτου δικαιούνται της αποζημιώσεως νόμου 551 τα κατ' άρθρον 6 πρόσωπα, μόνον αν ταύτα διέμενον εν Ελλάδι κατά τον χρόνον του ατυχήματος ή αν η νομοθεσία της πολιτείας της ιθαγενείας του παθόντος προνοεί υπό το αυτό πνεύμα υπέρ των αλλοδαπών εργατών. - Μη νομιμοποιήσις των εναγόντων εφ' όσον δεν ισχυρίζονται την ύπαρξιν προϋποθέσεως τινός εκ των ανωτέρω. - Κατάργησις νόμου επέρχεται μόνον δι' ετέρου νόμου και ουχι διά της αχρησίας.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος ο κ. Κ. ΒΑΡΔΑΚΗΣ

Εισηγητής ο Εφέτης κ. ΘΕΟΔ. ΜΕΚΑΚΗΣ

Δικηγόροι οι κ.κ. Γερ. Βλάχος και Παντελής Μυλωνογιάννης, Βασ. Παπαδήμας

Ως εκ του δικογράφου της, εφ' ης η εκκαλουμένη απόφασις, αγωγής προκύπτει, αι ενάγουσαι και ήδη εφεσίβλητοι, ητήσαντο όπως υποχρεωθή η εναγομένη και ήδη εκκαλούσα εταιρεία να καταβάλη εις αυτάς τα εν αυτή χρηματικά ποσά, αντιστοιχούντα εις αποζημιώσιν ένεκα θανατώσεως του αδελφού των, επελθούσης εκ βιαίου συμβάντος εν τη υπ' αυτού εκτελέσει της εργασίας του, ως ναυτόπαιδος, επί του εν αυτή πλοίου της εκκαλούσης, εφ' ου υπηρέτησεν, δυνάμει συμβάσεως ναυτολογήσεως, κατά τα εν αυτή ειδικώτερον. Κατά της δεχθείσης, εν μέρει, την ένδικον αγωγήν εκκαλουμένης αποφάσεως, παραπονείται ήδη η εναγομένη εταιρεία, διά της υπό κρίσιν εφέσεως, αιτουμένη, διά τους εν αυτή λόγους, την εξαφάνισιν αυτής, επί τω τέλει απορρίψεως εν μέρει της αγωγής.

Ως σαφώς προκύπτει εκ των άρθρων 5 § 5 και 6 § 4 του διά του β.δ. της 20.7/25.8.1920 κωδικοποιηθέντος ν. 551/1914, ούτινος η ισχύς επεξετάθη και επί των εργατών θαλάσσης, κατόπιν της υπό του ν. 2193/1920 καταργήσεως του άρθρου 1 § 2 του ν. 551/1914 και της διατηρήσεως του καταργητικού τούτου νόμου εν ισχύϊ, δυνάμει του άρθρου 38 του Εισαγωγικού Νόμου Α.Κ., οι αλλοδαποί δικαιούχοι αποζημιώσεως απολαύουσι της διά του νόμου τούτου παρεχομένης προστασίας ουχι απεριορίστως, ως οι ημεδαποί, αλλά μόνον αν διέμενον εν Ελλάδι κατά τον χρόνον του ατυχήματος, διότι άλλως η τοιαύτη αποζημιώσις επιδιώκεται δικαστικώς ή εξωδίκως υπό του Υπουργού της Εθνικής Οικονομίας και περιέρχεται, δυνάμει του άρθρου 2 εδ. δ' του ν. 5204/28.5.1971, εις το Ν.Δ.Δ.Δ. "Εργατική Εστία-Προστασίας δε, άνευ του περιορισμού τούτου, απολαύουσιν οι αλλοδαποί όταν υπάρχη σύμβασις σχετική μεταξύ της πολιτείας του αλλοδαπού και της Ελλάδος ή όταν η νομοθεσία του αλλοδαπού προνοεί υπό το πνεύμα της άνευ περιορισμού, προστασίας υπέρ του εν αυτή αλλοδαπών εργατών (άρθρ. 5 § 3 εδ. 2 του ν. 551/1914 εν συνδυασμώ και προς το άρθρ. 1 του ν.δ. 2/24 Ιανουαρίου 1923 (Χρ. Οικονόμου, Δίκαιον εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών νόσων, § 450 και 710, σελ. 558 και 886, αντιστοίχως, Αν. Τύσης, Εργατικόν Δίκαιον, τόμος Β', § 92/Δ' και Ε', σελ. ιδία 63 και 66, πρβλ. Αιμ. Μπεντερμάχερ-Γερούση, Αρμ. 27, 157 επ.). Εν προκειμένω η εναγομένη διά των, κατά την πρωτόδικον δίκην, υποβληθεισών εγγράφων προτάσεών της διΐσχυρίσθη, κατ' ένστασιν, ότι αι ενάγουσαι δεν νομιμοποιούνται προς έγερσιν της κρινομένης αγωγής, καθ' ο μέρος, δι' αυτής, αιτούνται την επιδίκασιν υπέρ αυτών αποζημιώσεως, απορρεούσης εκ του ρηθέντος ν. 551/1914, και ειδικώτερον αποζημιώσιν πέντε ετών μισθών διά τον επισυμβάντα βίαιον θάνατον του, ως ναυτόπαιδος, υπηρετούντος, επί του πλοίου αυτής (εναγομένης), αδελφού των, άτε αύται ανέκαθεν αλλά και κατά τον χρόνον του εν λόγω ατυχήματος ήσαν αλλοδαποί και κάτοικοι της Δαμιέτης Αιγύπτου. Επομένως, εφ' όσον αι ενάγουσαι δεν ημφεσβήτησαν τ' ανωτέρω, ουδέ επεκαλέσθησαν, ως έδει, προς νομιμοποίησιν των, ότι υπήρχε σύμβασις μεταξύ Ελλάδος και Αιγύπτου αναγνωρίζουσα όμοια δικαιώματα εις τους εν Αιγύπτω ημεδαπούς, ή ότι η νομοθεσία ταύτης (Αιγύπτου) προνοεί υπό το πνεύμα της άνευ περιορισμού προστασίας υπέρ των εν αυτή αλλοδαπών, θα έδει η εκκαλουμένη απόφασις, εν όψει των εν τη μείζονι προτάσει της παρούσης εκτιθεμένων, μετά παραδοχήν της ενστάσεως ταύτης ν' απορρίψη εν τούτω, την ένδικον αγωγήν δι' έλλειψιν ενεργητικής νομιμοποιήσεως. Απορρίψασα όθεν, σιγή, αύτη την υπό της εναγομένης προβληθεισαν ως άνω ένστασιν, έσφαλεν, κατά τον βάσιμον περί τούτου πρώτου κρίσιν εφέσεως λόγον, εφ' ω και δέον να εξαφανισθή εν τούτω, αύτη, ήγουν καθ' ο μέρος δι' αυτής επεδικάσθη, εις τας δύο πρώτας εναγούσας, ήτοι εις τας Ρ.Σ. και Σ.Σ., το εις εκατέρων τούτων χρηματικόν ποσόν των δραχμών 106.500, κρατουμένης δε της υποθέσεως και εκδικαζομένης ταύτης υπό του δικαστηρίου τούτου (άρθρ. 535 Κώδ. Πολ. Δικ.), δέον ν' απορριφθή η ένδικος αγωγή, κατά το κεφάλαιον τούτο, απορριπτομένου του και αύθις υπ' αυτών προβαλλομένου ισχυρισμού, τουτέστιν ότι η πρόσθεν διάταξις του ν. 551/1915 υπέπεσεν "εις αχρησίαν", διότι

κατά το άρθρον 2 του Α.Κ., ο νόμος διατηρεί την ισχύν του, εφ' όσον δεν καταργήση τούτον έτερος νόμος ρητώς ή σιωπηρώς, ουδέποτε όμως καταργείται ούτος δι' αχρησίας, άτε του τοιούτου τρόπου καταργήσεως τούτου (νόμου) μη αναγνωριζομένου υπό του Κώδικος και μόνον ο προσωρινός νόμος καταργείται αφ' εαυτού διά της παρελεύσεως του χρόνου, όστις εν αυτώ τέτακται, ή της επιτεύξεως του σκοπού δι' ον ετέθη, τούθ' όπερ όμως εν προκειμένω δεν συμβαίνει (Γ. Μπαλής, Γεν. Αρχ., εκδ. εβδομή, § 6 σελ. 15, Γ. Βάλληνδας, Ερμ. Αστ. Κώδ. υπ' άρθρ. 2 σελ. 12, Εφ. Αθηνών 3253/1956, Αρχ. Νομ. 40).

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και μη υφισταμένου περαιτέρω πεδίου ερεύνης, των λοιπών λόγων εφέσεως τεινόντων εις τον αυτόν ως άνω σκοπόν, τούτέστιν εις την εξαφάνισιν, κατά τ' ανωτέρω, της προσβαλλομένης αποφάσεως, άλλως εις τον περιορισμόν του διά ταύτης, επιδικασθέντος εις τας ως άνω εναγούσας χρηματικού ποσού, και μη πληττομένης υπό της εκκαλούσης, ως εκ του δικογράφου της εφέσεως και των κατατεθεισών προτάσεων προκύπτει, διά την επιδικασθείσαν εις απάσας τας εναγούσας και δη εις εκάστην τούτων δραχμών 10.000, χρηματικήν ικανοποίησιν, λόγω ψυχικής οδύνης, συμφώνως προς την διάταξιν του άρθρου 432 Α.Κ., διά τον επισυμβάντα θάνατον του ως άνω αδελφού των, νομιμοποιουμένης προς τούτο, άτε μη υφισταμένου του ως άνω περιορισμού, διά την αποζημίωσιν ταύτην, δέον να εξαφανισθή, κατά τα πρόσθεν, η εκκαλουμένη απόφασις*.

* Ανακαλείται η υπ' αριθ. 934/1975 απόφασις του Μον. Πρωτοδικείου Πειραιώς.

Σχόλιο: Εις την περίπτωσιν της κατωτέρω δημοσιευομένης εφετειακής αποφάσεως, επρόκειτο περί αγωγής αλλοδαπών, αξιούντων, κατ' άρθρ. 6 ν. 551, αποζημίωσιν διά τον εξ εργατικού ατυχήματος θάνατον του αποτελούντος πλήρωμα υπό Ελληνικήν σημαίαν αλλοδαπού συγγενούς των.

Κατά την διάταξιν του άρθρου 5 ν. 551/1945, ως τούτο συνεπληρώθη διά του άρθρου 1 ν.δ. 20/24 Ιανουαρίου 1923, της εξ εργατικού ατυχήματος αποζημιώσεως του νόμου τούτου δικαιούνται και οι εν Ελλάδι διαμένοντες αλλοδαποί εργαζόμενοι, εν περιπτώσει δε θανάτου τούτων τα κατ' άρθρ. 6 δικαιούχα πρόσωπα, εάν και εφ' όσον ταύτα διέμενον εν Ελλάδι, κατά τον χρόνον του ατυχήματος ή αν διά συμβάσεως μεταξύ της Πολιτείας της ιθαγενείας του αλλοδαπού και της Ελλάδος ανεγνωρίσθη τοιούτον δικαίωμα υπό τον όρον της αμοιβαιότητος ή αν η νομοθεσία της Πολιτείας της ιθαγενείας του αλλοδαπού προνοή, υπό το αυτό πνεύμα υπέρ των εν αυτή αλλοδαπών εργατών.

Εφαρμόζουσα τας ανωτέρω διατάξεις η εφετειακή απόφασις, απέρριψε την αγωγήν των εν Αιγύπτω διαμενόντων εναγόντων, ελλείψει ενεργητικής νομιμοποιήσεως, εφ' όσον ούτε διέμενον εν Ελλάδι κατά τον χρόνον του ατυχήματος, ούτε επεκαλέσθησαν ότι η νομοθεσία της Ηνωμένης Αραβικής Δημοκρατίας είχε προνοήσει παρεμφερή προς την του ν. 551 προστασίαν διά τους εις αυτήν διαμένοντας αλλοδαπούς, όποτε η οφειλομένη αποζημίωσις περιέρχεται εις την Εργατικήν Εστίαν, ως πόρος αυτής, κατ' άρθρ. 2 εδ. δ' ν. 5204/1921. Θα ηδύνατο όμως να παρατηρηθή ότι παραλλήλως προς τας ανωτέρω διατάξεις του άρθρ. 5 ν. 551, έχουσιν εφαρμογήν και αι διατάξεις της διά του ν.δ. 30/31 Οκτωβρίου 1935 κυρωθείσης 19 Διεθνούς Συμβάσεως Εργασίας "περί εξομοιώσεως των αλλοδαπών και ιθαγενών εργατών εν τη αποζημίωσει των ατυχημάτων της εργασίας, ήτις αποτελεί εσωτερικόν νόμον και δη ηυξημένης δυνάμεως, έναντι πάσης άλλης διατάξεως νόμου, κατ' άρθρ. 28 § 2 του ισχύοντος Συντάγματος, δεδομένου ότι το κυρωτικόν ταύτης ως άνω ν.δ. διτηρήθη εν ισχύϊ μετά την εισαγωγήν του Α.Κ. (Ι. Καπασοδίστριας, Εισ. Νόμος Α.Κ. άρθρ. 38, αριθ. 10).

Διά του άρθρου 1 της Διεθνούς ταύτης Συμβάσεως εργασίας, ορίζεται ότι "Παν μέλος της Δ.Ο.Ε. επικυρούν την παρούσαν σύμβασιν υποχρεούται να παρέχη εις τους υπηκόους παντός έτέρου μέλους (Κράτους) επικυρώσαντος την ρηθείσαν σύμβασιν, οι οποίοι θέλουσι καταστή θύματα ατυχημάτων της εργασίας, λαβόντων χώραν επί του εδάφους των ή εις τους έλκοντας δικαιώματα εξ αυτών, τους αυτούς όρους αποζημιώσεως, ους εξασφαλίζει και εις τους ιδίους αυτής υπηκόους εν τη αποζημίωσει των ατυχημάτων της εργασίας" (ίδτε και σχετικήν υπ' αριθ. 25, recommendation (B.I.T. conv. et recom. A', σελ. 100).

Δεδομένου ότι το πλοίον θεωρείται έδαφος της επικρατείας της οποίας φέρει την σημαίαν, εις την προκειμένην περιπτωσιν ο αλλοδαπός ναυτικός και τα εξ αυτού έλκοντα δικαιώματα πρόσωπα απολαύουσι, κατ' εφαρμογήν της ανωτέρω κυρωθείσης διεθνούς συμβάσεως, των αυτών δικαιωμάτων, άτινα απολαύουσι και οι ημεδαποί εργαζόμενοι, ανεξαρτήτως των προϋποθέσεων του άρθρου 5 ν. 551, εφ' όσον και η Πολιτεία της ιθαγενείας του παθόντος αλλοδαπού επεκύρωσε την διεθνή ταύτην σύμβασιν (ίδτε και Μπερντερμάχερ-Γερούση, εν Αρμεν. 27, 163).

Ούτω εν προκειμένω μόνην προϋπόθεσιν διά την νομιμοποίησιν των αλλοδαπών εναγόντων, εν τη επιδίωξει της εκ του ν. 441 αποζημιώσεως, απετέλει η υπό της Ηνωμένης Αραβικής Δημοκρατίας, της οποίας την ιθαγένειαν είχεν ο παθών, επικύρωσις της ανωτέρω Διεθνούς Συμβάσεως, ανεξαρτήτως αν η νομοθεσία ταύτης προνοεί υπέρ των εν αυτή αλλοδαπών ομοίας φύσεως προστασίαν κατά του εργατικού ατυχήματος.

Ως δε προκύπτει εκ του Δελτίου Επικυρωθεισών υπό μελών-Κρατών διεθνών συμβάσεων εργασίας του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, η Ηνωμένη Αραβική Δημοκρατία έχει επικυρώσει, προ του έτους 1965, την ρηθείσαν Διεθνή Σύμβαση, και ως εκ τούτου οι ενάγοντες έδει να θεωρηθώσι ως απολαύοντες της αυτής προστασίας προς τους ημεδαπούς.

Την ως άνω επικύρωσιν της Διεθνούς Συμβάσεως το δικαστήριο ηδύνατο να λάβη υπ' όψιν και αυτεπαγγέλτως, κατ' άρθρ. 337 Κώδ. Πολ. Δικ., εφ' όσον διά την εφαρμογήν του ν.δ. 30/31 Οκτωβρίου 1935 θα παρίστατο ανάγκη ερεύνης ταύτης. Εάν δε ηγνόει την γενομένην επικύρωσιν ώφειλε να χρησιμοποιήση το κατά την κρίσιν του πρόσφορον μέσον, καθόσον ο αλλοδαπός νόμος εξομοιούται προς νομικόν κανόνα και δεν χρήζει αποδείξεως υπό των διαδικών (Α.Π. 607/1969, ΝοΒ 18, 418).

Πρέπει να σημειωθή ότι και κατά την διάταξιν του άρθρου 4 Α.Κ. ο αλλοδαπός εργαζόμενος εν Ελλάδι ή εν πλοίω υπό Ελληνικήν σημαίαν, απολαύει των ιδίων αστικών δικαιωμάτων μετά των ημεδαπών εργαζομένων. Πλην όμως ο κανών ούτος εφαρμόζεται εφ' όσον υπό άλλων ειδικών διατάξεων δεν προβλέπεται διάφορος μεταχείρισις (Γ. Μπαλής, Γεν. Αρχαί, § 12 δις, Εφετ. Αθηνών 1238/1976, Ε.Ε.Δ. 35, 520, ένθα εις σημειώσεις μας παραπομπεί εις λοιπήν νομολογίαν και θεωρίαν). Προκειμένου περί ναυτικών το άρθρ. 83 του Κ.Ι.Ν.Δ. προβλέπει την ιδίαν μεταχείρισιν υπό τον όρον της αμοιβαιότητος, οπότε και πάλιν θα ηγαγόμεθα εις την εφαρμογήν του άρθρ. 5 ν. 551. Ήδη όμως η εφαρμογή τούτου έχει περιορισθή εις τους αλλοδαπούς των οποίων η πολιτεία της ιθαγενείας των δεν έχει επικυρώσει την ανωτέρω Διεθνή Σύμβασην Εργασίας.